

УДК 336.027.2

С.О. ДІДЕНКО¹, Є.В. ДІДЕНКО²¹ КРУ в Харківській області² Харківський національний університет радіоелектроніки

ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ РЕВІЗІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто вимоги до інформативного забезпечення змістовної частини періоду підготовки об'єкту контролю до початку здійснення контрольних заходів. Запропоновано змістовне навантаження діяльності об'єкту контролю на протяжні строку попереднього повідомлення про початок ревізії (перевірки); запропоновано використання аналітичних таблиць, які готує і подає ревізору підконтрольний об'єкт до початку перевірки (на протяжні строку від моменту попереднього повідомлення до початку здійснення контрольних заходів); запропоновано змістовне навантаження і порядок інформативного наповнення аналітичних таблиць, які дозволяють сконцентрувати роботу ревізора на проблемних напрямках діяльності. Пропозиції щодо удосконалення засобів ревізійної діяльності доцільно використовувати у практиці роботи бюджетних установ і суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах і в організаціях, які отримують (отримували в період, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів та державних фондів або використовують (використовували у період, який перевіряється) державне чи комунальне майно.

Ключові слова: *машинобудування, фінансовий контроль, підприємство, інспектування, об'єкт контролю.*

Вступ

В умовах підвищення вимог до змістовного навантаження перевірок фінансово-господарської діяльності керівники підприємств машинобудівної та інших галузей економіки України в більшості випадків вимушені робити запити щодо змісту і форми представлення інформації, яка цікавить контролюючі органи. Неконкретність і узагальненість отриманих ві-

дповідей веде до виникнення неузгодженості у діях і нервозності очікувань відповідальних за стан і результативність фінансово-господарської діяльності підприємства осіб і як наслідок зайвим втратам робочого часу. Це не сприяє налагодженню нормальних стосунків між контролюючою установою і підконтрольним суб'єктом господарювання. Тому виникає необхідність унормування змісту діяльності підконтрольного суб'єкта у періоді підготовки до проведення контрольних заходів.

1. Постановка проблеми

Сучасний стан організації роботи ревизорів на підконтрольних об'єктах в цілому відповідає вимогам, які висуваються органами фінансового контролю до порядку, правил та умов здійснення ревізійної діяльності. Введення попереднього повідомлення здійснено з метою надання можливостей добропорядному підконтрольному суб'єкту у здійсненні низки заходів, які випереджають перевірку, і спрямовані на підвищення результативності контрольних заходів. Цей непопулярний з точки зору контролюючого органу захід мусить сприяти зняттю напруги у відносинах між суб'єктами контролю і за умови цілеспрямованої підготовки підконтрольного суб'єкта суттєво покращує ефективність ревізійних дій. Але у зв'язку з введенням попереднього повідомлення недобропорядні підконтрольні суб'єкти спроможні сприйняти такий захід, як час і шанс вжиття низки документарних заходів, які викривлять дійсний стан, порядок і умови ведення бухгалтерського обліку і звітності на підприємстві, і відповідну оцінку результатів діяльності. За таких умов проблема якості ревізійної діяльності набуває особливої гостроти.

2. Результати

2.1. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Підґрунтям дослідження питань організації ревізійної діяльності слугує законодавча і нормативна база, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених. Ця робота спирається на статті, присвячені проблемам удосконалення техніки здійснення ревізійних дій [1, 2], а також на фундаментальні положення Закону України „Про державну контрольно-

ревізійну службу в Україні” [3] та Порядку проведення інспектування державною контрольно-ревізійною службою [4]. Так у відповідності до пункту 8 Порядку проведення інспектування [4] ревізія розпочинається не раніше ніж через десять календарних днів після надіслання об'єкту контролю повідомлення про планову виїзну ревізію. Цей термін надається об'єкту контролю для прийняття відповідних рішень щодо сприяння інспектуванню власної діяльності у відповідному періоді. Але якщо вимоги до програми ревізії окреслені з достатньою ступенню деталізації, то вимоги до дій об'єкту контролю у десятиденному календарному терміні не наводяться, що змушує керівників підконтрольних об'єктів звертатись за додатковою інформацією про зміст і форму інформації, яку необхідно підготувати за цей період. Крім того попередньо надана інформація дозволяє точніше визначити якісний і кількісний склад посадових осіб, які будуть залучені до здійснення контрольних заходів, а також строк і час їх дій. Тому проблема розробки інформативних форм даних про діяльність об'єкту контролю, необхідних ревізорам залишається актуальною.

2.2. Формулювання цілей статті

Метою даної статті є знаходження засобів підвищення якості ревізійної діяльності. Її досягнення вимагає опрацювання низки завдань пошуку логічних і змістовних складових навантаження підревізуємого об'єкту у періоді попередньої підготовки до проходження ревізії у встановлені терміни.

Наукова новизна пропонуємих нововведень полягає у наступному:

– запропоновано змістовне навантаження діяльності підревізуємого об'єкту на протязі строку попереднього повідомлення про початок ревізії (перевірки);

– запропоновано використання аналітичних таблиць, які готує і подає ревізору підревізуємий об'єкт до початку перевірки (на протязі строку попереднього повідомлення), в якості засобу підвищення ефективності ревізійної діяльності;

– запропоновано змістовне навантаження і порядок інформативного наповнення аналітичних таблиць, яке дозволяє сконцентрувати роботу ревізора за проблемними напрямками діяльності.

2.3. Виклад основного матеріалу

Сутність пропонуємого нововведення полягає у тому, що на відміну від відомих засобів поточної перевірки пропонується підготовка аналітичних таблиць, які дозволяють зробити експрес-аналіз діяльності підконтрольного суб'єкта господарювання.

Пропонується обов'язкове, за вимогою голови комісії, впровадження в практику підготовки підконтрольного суб'єкта виконання робіт, пов'язаних з заповненням аналітичних таблиць з моменту попереднього повідомлення до моменту початку перевірки у нижченаведених розрізах:

І. В частині загальних відомостей. Вважається за доцільне надання ревізору інформації про такі загальні відомості:

- а) юридична адреса;
- б) фізична адреса;
- в) код ЄДРПОУ;
- г) організаційно-правова форма господарювання;
- д) Основні види діяльності: вказати ліцензії або дозволи на здійснення певних видів діяльності;

е) структура підприємства за такими ознаками:

1) підпорядкованість об'єкту (назва вищого органу управління, установи тощо);

2) кількість та назви філій, відділень (вказати юридичні чи не юридичні особи, на самостійному балансі чи ні та їх фактичне місце знаходження);

3) назви госпрозрахункових об'єктів, їх види діяльності, фінансовий результат (прибуток, збиток);

є) наявність тендерного комітету (є або немає);

ж) чисельність працюючих за ознаками:

1) за штатним розкладом;

2) фактично заміщено;

3) контингент по плану та фактично (кількість ліжко-місць, учнів, студентів, працюючих інвалідів тощо);

з) первісна вартість майна на початок ревізуємого періоду, на початок року, на кінець ревізуємого періоду.

Означені відомості надають можливість заздалегідь з'ясувати фактичне знаходження підревізуемого об'єкту; інформація про підпорядкованість об'єкту надає можливості заздалегідь визначити які нормативні документи розповсюджуються на об'єкт; інформація про побудову організаційної структури надає можливість визначити яким методом будуть проводитись перевірки структурних підрозділів (суцільним чи вибіркоким). Якщо підприємство бюджетне чи державне наявність тендерного комітету є обов'язковою. Відсутність тендерного комітету є підставою для поглибленого вивчення законності проведення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти. Чисельність працюючих надає можливість оцінити обсяги, які необхідно охопити під час перевірки законності нарахування та виплати заробітної плати, відрахувань до цільових фондів. Велика кількість незаміщених посад є підставою для поглибленого вивчення дотримання вимог нормативів під час складання штатних розписів тощо. Перевищення фактично займаних посад їх штатній чисельності, є підставою для дослідження питання утримання понадштатних одиниць, що є порушенням законодавства. Первісна вартість майна на початок ревізуемого періоду, на початок року, на кінець ревізуемого періоду дає можливість зрозуміти, як відбувається рух на зменшення, або навпаки збільшення майна. Значні відхилення в ту або іншу сторону дають підставу для поглибленого вивчення руху основних засобів, нематеріальних активів, малоцінних необоротних активів. При значному зменшенні вартості майна необхідно перевірити підстави для списання, продажі чи безоплатної передачі майна тощо.

II. В частині обсягів фінансування . Вважається за доцільне надання ревізору інформації про обсяги фінансування об'єкту контролю за період, який підлягає ревізії у таких розрізах:

- а) роки фінансування;
- б) обсяги одержаних бюджетних коштів:
 - 1) всього;
 - 2) загальний фонд;
 - 3) спеціальний фонд.

Ця інформація дає можливість зрозуміти, як розподілені надходження між загальним фондом (фінансування з бюджетів державного чи місцевого) та спеціальним (власні надходження бюджетних установ).

в) надійшло коштів:

- 1) код програмної класифікації видатків;
- 2) найменування за програмною класифікацією видатків;

г) рівень бюджету:

- 1) державний;
- 2) місцевий.

Ці дані дають можливість визначити об'єкт фінансується по коду, який передбачає витрати коштів на утримання установи чи це державні цільові програми, які потребують додаткового вивчення специфіки об'єкти для якісної перевірки законності проведених по цим програмам витрат бюджетних коштів.

III. В частині видатків по об'єкту контролю. Вважається за доцільне надання ревізору інформації про видатки періоду, який підлягає ревізії у таких розрізах:

- а) показники згідно економічної класифікації видатків;
- б) витрачено бюджетних коштів за звітний рік (поквартально):
 - 1) всього;
 - 2) державного бюджету (у гривнях та відсотках питомої ваги);
 - 3) місцевого бюджету (у гривнях та відсотках питомої ваги).

Попередня інформація по цим показникам дає можливість визначити, питому вагу фінансування, яке фактично витрачено об'єктом; визначити наявність і питому вагу неосвоєного фінансування, яке по загальному фонду державного бюджету повинно бути повернуто до бюджету того рівня з якого надійшли кошти (якщо це кошти спеціального фонду то повинні бути перехідні залишки – ці кошти залишають на рахунку об'єкта) тощо.

IV. В частині загальних даних про використання майна, що належить підревізуємому об'єкту. В першу чергу вважається за доцільне надання ревізору інформації про використання площі будівель та споруд об'єктом контролю, а саме:

- а) назва титульної будівлі (споруди) – виробничий корпус, гуртожиток, лікарня тощо;
- б) адреса розташування будівлі;
- в) загальна площа у розрізах:
 - 1) всього;

2) використовується для власних потреб;

3) передано в оренду;

4) площі, які не використовуються з зазначенням причин, які заважають цільовому використанню (незадовільний технічний стан, потребує ремонту, на теперішній час проводиться ремонт або реконструкція тощо).

V. В частині звіту про стан орендних відносин. Вважається за доцільне надання ревізору у вигляді довідки про передачу в оренду комунального (загальнодержавного, акціонерного товариства) майна за ревізуємий період (зазначити який період), яке перебуває у власності територіальної громади (зазначити якої громади) інформації про такі моменти реалізації орендних відносин:

а) назва орендаря (суборендаря);

б) місце розташування орендованої площі (адреса);

в) дата та номер договору оренди;

г) термін оренди;

д) загальна площа приміщень об'єкту контролю;

е) площа приміщень, переданих в оренду;

є) цільове призначення орендованої площі (вид діяльності);

ж) експертна оцінка орендованої площі;

з) первісна вартість орендованої площі;

і) середній розмір орендованої плати на місяць;

й) вартість 1 кв.м. орендованої площі;

к) середня ринкова вартість оренди 1 кв.м. приміщень у районі (місті, селищі);

л) підстава визначення розміру орендної плати (рішення, методика, наказ, тощо);

м) порядок сплати вартості оренди (попередня оплата);

н) оплата за оренду майна, в тому числі:

1) заборгованість по орендній платі на початок року;

2) нараховано до сплати за оренду майна;

3) надійшло коштів за оренду майна;

4) заборгованість по орендній платі на кінець року;

о) пеня за несвоєчасне перерахування орендної плати, в тому числі:

- 1) нараховано;
- 2) сплачено;
- п) розрахунки з бюджетом, в тому числі:
 - 1) нараховано;
 - 2) перераховано.

Ця інформація дає повну картину стану управління майном, що належить підревізуємому об'єкту, а саме не повинно бути значних площ, які взагалі не використовуються, площа зданих в оренду та використовуваних для власних потреб площ повинні бути співставними тощо.

VI. В частині звіту про діяльність постачальників товарно-матеріальних цінностей. Вважається за доцільне надання ревізору у вигляді інформації про такі моменти реалізації відносин з постачальниками товарно-матеріальних цінностей: назва товару; код ЄДРПОУ; сума закупівлі; постачальник (назва підприємства); юридична адреса; прізвище керівника; номер телефону.

Ця інформація дає змогу визначити крупних постачальників товарно-матеріальних цінностей, перевірити чи проведені тендерні процедури по всім закупівлям. Сума закупівель як правило порівнюється з граничними сумами витрат на закупівлю товарів, робіт та послуг за державні кошти тощо.

VII. В частині звіту про діяльність суб'єктів господарювання – підрядників. Вважається за доцільне надання ревізору у вигляді таблиці даних по суб'єктам господарювання – підрядникам інформації про такі моменти реалізації взаємовідносин: назва підрядника; види виконаних робіт; сума коштів, яку перераховано підряднику за виконані роботи; код ЄДРПОУ; юридична адреса; прізвище керівника; номер телефону; назва і реквізити субпідрядника.

Ця інформація дає змогу зорієнтуватися в обсягах робіт виконаних підрядним способом, дає можливість визначитись, яким способом буде проводитись перевірка (суцільним чи вибірковою), дає змогу визначити чи потрібно до складу ревізійної групи залучати фахівця з будівництва, та який обсяг йому потрібно буде перевірити тощо.

Висновки

Перевірка ґрунтується не лише на даних бухгалтерського обліку, але й на додатковій інформації, яку отримано з інших джерел.

Наявність попередньої інформації надає можливість оптимізувати роботу працівників фінансових та бухгалтерських служб підприємств машинобудівної галузі з метою зменшення строку проведення контрольного заходу та мінімізувати час відлучення посадових осіб від виконання їх безпосередніх обов'язків, конкретизувати керівникові підприємства зміст програми перевірки в частині визначення питань, які підлягають першочерговій перевірці, та тих, які підлягають вилученню у зв'язку з відсутністю певних господарських операцій, терміни перевірки проблемних питань та терміни здійснення контрольного заходу, уникнення зайвих продовжень термінів перевірок, обумовлених відсутністю попередньо наданої інформації.

У зв'язку з уніфікованістю пропонуємої форми інформативно-аналітичних таблиць існує можливість їх використання у різних секторах і сегментах національної економіки, які підлягають інспектуванню спеціалізованими підрозділами контролюючої установи. Якість ревізійної роботи підвищується завдяки надання ревізоріві можливості попереднього аналізу напрямків за якими потенційно можливе виявлення фінансових порушень і моніторингу загального стану документарного супроводу діяльності підревізуємої особи в частині дотримання вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку та вимог інших нормативних актів.

Слід також зазначити що попередній моніторинг фінансово-господарської діяльності дозволяє керівникові побачити недоліки у організації діяльності довіреного підприємства, організації чи установи під кутом зору контролюючої установи. Позитивний вплив його результатів на висновки добропорядних відповідальних осіб сприяє покращенню стану та порядку ведення обліку результатів діяльності підприємства. Опрацьовані аналітичні таблиці у цьому процесі відіграють роль інформативного носія узагальнюючих показників діяльності підприємства. Основні положення цієї статті були перевірені практикою роботи КРУ в Харківській області і неодноразово допомагали авторам у здійсненні контрольних заходів .

Література

1. Бельчик С.В. Чому виникла потреба ревізувати ревізії / С.В. Бельчик // *Фінансовий контроль*. – 2007. – № 5. – С. 39 – 40.
2. Король В.М. Проведення перевірок робочими групами і участь у роботі комісії / В.М. Король // *Фінансовий контроль*. – 2007. – № 1. – С. 21 – 23.
3. Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні: закон України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до сайту: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
4. Про затвердження Порядку проведення інспектування державною контрольно-ревізійною службою: постанова Кабінету Міністрів України № 550 від 20 квітня 2006 р. [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу до сайту: <http://www.kmu.gov.ua>.

Рецензент: д-р екон. наук, проф. Л.М. Шульгіна, Київський національний торговельно-економічний університет, Київ.

СРЕДСТВА ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА РЕВИЗИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

С.А. Диденко, Е.В. Диденко

В статье рассмотрены требования к информативному обеспечению содержательной части периода подготовки объекта контроля к началу осуществления контрольных мероприятий. Предложена содержательная нагрузка деятельности объекта контроля на протяжении срока предварительного уведомления о начале ревизии (проверки); предложено использование аналитических таблиц, которые готовит и подает ревизору подконтрольный объект к началу проверки (на протяжении срока от момента предварительного уведомления до начала осуществления контрольных мероприятий), в качестве средства повышения эффективности ревизионной деятельности; предложена содержательная нагрузка и порядок информативного наполнения аналитических таблиц, которое позволяют сконцентрировать работу ревизора на проблемных направлениях деятельности. Предложения по усовершенствованию средств ревизионной деятельности целесообразно использовать в практике работы бюджетных учреждений и субъектов хозяйствования государственного сектора эконо-

мики, а также на предприятиях и в организациях, которые получают (получали в период, который проверяется) средства из бюджетов всех уровней и государственных фондов или используют (использовали в период, который проверяется) государственное или коммунальное имущество.

Ключевые слова: машиностроение, финансовый контроль, предприятие, инспектирование, объект контроля.

MEANS OF AUDITING ACTIVITY'S QUALITY IMPROVEMENT

S.A. Didenko, E.V. Didenko

In articles requirements to informative maintenance of a substantial part of the period of preparation of object of the control over the beginning of realization of control actions are considered. Substantial loading of activity of object of the control over term of the prior notification of the beginning of audit (check) is offered; use of analytical tables which prepares is offered and the under control object to the beginning of check (during term from the moment of the prior notification prior to the beginning of realization of control actions), as means of increase of efficiency of auditing activity submits to the auditor; substantial loading and the order of informative filling of analytical tables which allow to concentrate work of the auditor on problem directions of activity is offered. Offers concerning improvement of means of auditing activity are expedient for using in practice of work of budgetary establishments and subjects of managing of public sector of economy, and also at the enterprises and in the organizations, which receive (received during which is checked) means from budgets of all levels and the state funds or use (used during which is checked) the state or municipal property.

Key words: mechanical engineering, financial control, enterprise, inspection, object of control.

Діденко Світлана Олексіївна – головний контролер-ревізор контролю-ревізійного управління в Харківській області, Харків.

Діденко Євген Віталійович – канд. екон. наук, доцент кафедри економічної кібернетики, Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків, e-mail: Didenko.Kharkov@mail.ru.